

**Център за икономически изследвания в
селското стопанство (САРА)**

БЮЛЕТИН №3

Март 2023

Важно: Бюлетинът се издава в рамките на проект *“Засилване на аналитичния и публичен капацитет на Центъра за икономически изследвания в селското стопанство”* – САРА, подкрепен от Фондация “Америка за България”.

Всички мнения и твърдения, изразени в това или във всяко друго издание на САРА, са такива на техния автор и/или издател и не отразяват непременно възгледите на Фондация „Америка за България“ или на нейните директори, служители или представители.

Всички становища, констатации, и/или изводи, изразени в тази публикация са на авторите и не отразяват непременно позицията на Института по аграрна икономика .

Зърнени и маслодайни култури

Моментно състояние в развитието на сектора в България

- Средномесечните валежи за м.март, вторият по важност след м.април за състоянието на реколтата от есенните култури е 35,6 л/м², със 7 л/м² надолу от средните за периода след 1970 г. и с 44% надолу за последните 10 години. Разпределението на валежите не е равномерно, като С-3, Ю-Ц и Ю-И са с по-малко валежи от тези средни, което ще се отрази при прогнозата на реколтата.
- Първоначалните предвиждания на CAPA за средния добив на пшеница през новата реколта е за нива около 5,20 т/ха, а прогнозите на JRC Mars са за 5,46 т/ха. Общото производство се оценява на 6,4 млн.т. Вероятността за този сценарий на CAPA с грешка $\pm 5\%$ е измерена на 55%.
- Първоначалната оценка за добива при ечемика е от 4,95 т/ха, а показателите на JRC Mars са за 5,11 т/ха. Най-вероятностните обеми при ечемика ще възлизат на 575 хил.т. Вероятността за този сценарий с грешка $\pm 5\%$ е оценяван на 45%. CAPA понижава вероятността на оптимистичния сценарий от 35% на 30%, а песимистичният сценарий, с производството надолу с повече от 5% е с шанс от 25% при 20% преди месец.
- Оценките за средните добиви при рапицата се очаква да бъдат около 2,75 т/ха, а прогнозите на JRC Mars са за 2,77 т/ха. Общото количество на добитата рапица се прогнозира на 315 хил.т. с разлика $\pm 5\%$ при вероятност 50%.
- Местните цени продължават да се понижават с изключение на ечемика, като са вече с няколко процент под миналогодишните към същия период, когато тръгнаха рязко нагоре. Ценовата тенденция надолу има потенциал да продължи, като натискът върху цените е голям защото те остават относително високи сравнено с износните цени от региона.

Очаквания за развитието на производството и търговията със зърнени и маслодайни

- FOB цените от Русия в края на м.март продължават да вървят надолу с около 3% за месец, като FOB цените при хлебната пшеница - 284 US\$/т, ечемик - 260 US\$/т, фуражна пшеница - 252 US\$/т, царевичата - 265 US\$/т. FOB цената на слънчогледово олио спада за месец от 1050 US\$/т до 910 US\$/т и в момента вече е по-евтино от цената на палмовото масло.
- По данни на USDA 2022/23 година е сред най-добрите за пшеницата, с прибрани количества от 781 млн.т. Силната реколта за пшеница от Австралия – 38 млн.т. дава шанс цените да вървят леко надолу въпреки, че световните запаси се топят с 7-8% от нивата за последните години.
- FOB цените на палмово масло от Малайзия към м.февруари макар да остават под 980 \$US, с леко понижение за месец. От 2020 година насам ценовото съотношение между цената на петрола (барел Brent) и палмовото масло – FOB Малайзия се движи около 1:12 и може да се очаква, че цената на палмовото масло може да слезе до 900 \$US/т.

Цени България, лв./тон (без ДДС)

	12.2022	01.2023	02.2023	03.2023*	04.2023*
Хлебна пшеница	576,97	561,32	533,94	510	500
Фуражна пшеница	565,23	526,13	514,38	490	470
Ечемик	592,62	563,28	590,66	500	480
Царевица	555,46	524,16	526,12	500	500
Слънчоглед**	962,25	949,60	947,75	920	890

*Прогнозни цени

**Източник на информация за цената на слънчогледа – МЗМ и НСИ

- Липсва информация

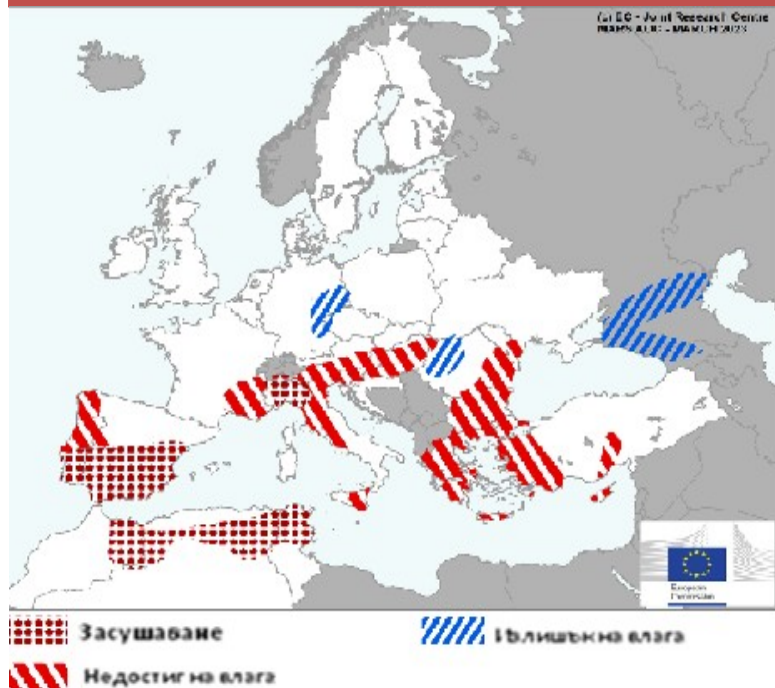
Източник: ЕК

Международна търговия (FOB цени)

	01.2023	02.2023	% изменение годишна база
Пшеница, червена мека, евро/тон (Мексикански залив)	353,17	368,37	+7%
Ечемик, евро/тон (На място Минеаполис)	-	-	-
Царевица, евро/тон (Мексикански залив)	281,14	278,26	+8%
Слънчогледово олио, евро/тон (Мексикански залив)	1130	1080	-14%

Източник: <http://www.indexmundi.com/commodities/>

Райони с опасни климатични условия 1 февруари, 2023 г. – 17 март, 2023 г. на JRC-Mars към ЕК

Източник: EC Joint Research Centre, MARS Bulletin, March, 2023

Зеленчукопроизводство

Развитие на производството на домати, пипер и краставици в България

- Първоначалните предвиждания на CAPA за реколтата от домати се предвижда на 105 хил.т. (-3% към 2022 г), с вариация $\pm 5\%$ и вероятност от 40%. Вероятността за по-високо производство е оценено на 35%, а песимистичният сценарий е с шанс от 25%.
- Предвижданията за полското производство на пипер се оценява на 55 хил.т (-7% към 2022 г) и общо производство от 58 хил.т. Вероятността с отклонение от $\pm 5\%$ от това производство се изчислява на 50%. Вероятността за по-високо производство от посочените диапазони се измерва на 20%, а песимистичният сценарий се оценява с 25% шанс.
- Оценката за средното производство на краставиците за 2023 г. с грешка $\pm 5\%$ е изчислена на 46 хил.т (-2% към 2022 г) при вероятност от 45%. Оптимистичният сценарий за по-голяма реколта е оценен на 25%, а песимистичният сценарий се прогнозира с вероятност от 30%.
- Крайният внос на домати по данни на Евростат за 2022 г. възлиза на 89,88 хил.т., което е с 10% по-малко от предходната година. Същевременно износът е установен на равнища 13,99 хил.т, което е с 12% надолу за година.
- Общият внос на краставици за 2022 г. е измерен на 29,96 хил.т, което е намаление от 34,47 хил.т. през 2021 г. Износът също се е свил до 10,64 хил.т, като през 2021 г. е достигал 16,35 хил.т.
- Отчетеният внос на пипер за 2022 г. показва понижение до 28,94 хил.т, което е надолу от 35,73 хил.т. през 2021 г. Износът също е паднал до 4,96 хил.т, като през 2021 г. е достигал 8,31 хил.т.
- През м.март, 2023 г. в страната се отчита намаление на цените на едро с около 15%, докато цените на дребно дори продължават да се покачват на месечна база с около 10%. Причината за отсъствие на поевтиняване при цените на дребно са слабото вътрешно предлагане, което отслабва ценовата конкуренция и наличието на празнични периоди около Пасха. В следващите седмици, най-много се очаква да паднат цените при краставиците, които на дребно да бъдат около 3,50 лв/кг.

Актуални новини за зеленчукопроизводството

- При краставиците, площите глобално през 2021 г. се равняват на 2,17 млн.ха, докато през 2020 г. са били 2,16 млн.ха. Световната реколта за 2021 г. по данни на ФАО е измерени на 93,5 млн.т., което само за година е нарастване с 3%.
- Площите с домати в световен план също се повишават до 5,17 млн.ха през 2021 г. от 5 млн.ха година по-рано. Световното производство на домати за 2021 г. достига 189,1 млн.т. по данни на ФАО, като през 2020 г., количествата са 184,8 млн.т
- Производството на сладък и лютив пипер общо за света за 2021 г. е изчислено на 36,3 млн.т. Това количество се запазва почти идентично с полученото година по-рано – 36 млн.т., като производството нараства относително слабо заради липса на увеличение при площите.

Изкупни цени, лв./тон

	12.2022	01.2023*	02.2023*	03.2023*	04.2023*
Домати	1,28	1,90	2,10	2,30	1,70
Краставици	1,56	2,30	3,50	3,00	2,30
Пипер	0,96				

Източник: НСИ

* - прогнозни данни без включен ДДС

Цени на едро, лв./кг.

	12.2022	01.2023	02.2023	03.2023*
Домати - оранжерийни	3,15	3,23	3,79	3,30
Домати - внос	2,74	3,09	3,62	3,23
Краставици - оранжерийни	3,49	3,87	5,43	4,10
Краставици - внос	2,84	3,24	4,11	3,37

ДКСБТ- Седмичен бюлетин на цените с включен ДДС

* - прогнозни данни

Цени на дребно лв./кг.

	12.2022	01.2023	02.2023	03.2023
Домати	3,78	3,84	4,15	4,62
Краставици	4,09	4,38	5,52	6,06
Чушки (червени)	4,60	4,87	5,33	5,70

Източник: САПИ (седмичен информационен бюлетин)

* - прогнозни данни

Пазарна и маркетинг информация

- След рязкото покачване на цените през м.февруари, както при домати, така и при другите зеленчуци, през м.март цените се успокоиха. Средните цени в Испания в м.февруари се покачиха рязко до 1,85 евро/кг, а през м.март слязоха до 1.50 евро/кг. Цените в края на м.април се очаква да слязат до равнища около 1,30 евро/кг. Цените на едро на кръгли доматите в Турция се понижиха до 0,70 US\$/кг, а през м.април заради повечето търсене могат отново леко да се покачат преди да паднат през летните месеци.
- В края на м.март при зеления пипер в Испания по данни на [Agro Pizarra](#) цените слязоха до 1,80 евро/кг, което е с 38% нагоре съпоставено със същия месец на 2022 г. Цените на червения пипер се успокоиха сериозно, след като преди месец стигнаха 3,24 евро/кг, а в края на м.март слязоха до 1,74 евро/кг. Цените на едро на зеления пипер в Турция през м.март тръгнаха нагоре до 0,75 US\$/кг, след като преди месец оставаха около 0,65 US\$/кг.
- Средните цени на едро на краставици в Турция в края на м.март се върнаха обратно до 0,60-0,65 US\$/кг и се очаква още да поевтинят в следващия месец. Цените на краставиците в Испания се сринаха през м.март, след като през м.февруари скочиха в диапазона 1,70-2,30 евро/кг, а в края на м.март бяха 0,75 евро/кг. През м.април се очаква средните цени да бъдат около 0,70 евро/кг.

Мляко и млечни продукти

Развитие на производството и търговията в България

- Предвижданията на САРА за производството на мляко в страната през 2023 г. е то да е с около 2% надолу, до 890 хил/кг в сравнение с 2022 г. Производството на краве мляко за 2023 г. се оценява на 790 хил/кг, а овчето на 65 хил/кг. Предизвикателствата пред млечния сектор остават поскъпналите от 2021 година производствени разходи, което ще се допълва и с натиска за смъкване на изкупните цени на млякото, което продължава да държи на критични равнища рентабилността на сектора.
- Според данни на МЗх за първите два месеца на 2023 г. има намаление на изкупеното краве мляко в България със 7,3 хил.т., причини за това могат да се търсят основно в намаление на производството заради намаление на поголовието и свиващото се потребителско търсене заради поскъпналите цени.

Развитие на млечната верига в света

- Производството на краве мляко в ЕС през м.януари продължава да нараства с 1% (117 хил. т.) спрямо обемът изкупено мляко за м.януари 2022 г. Това води до натиск върху цените, които за месец са се понижили в ЕС-13 с ъс 7%..
- Нараства производството в 11 държави членки, най-значимо в Румъния (+12%), Белгия (+5%), Нидерландия (+4,7%) Най-значително намаление има в Кипър (-9%), Хърватия (-5%) и Латвия (-5%).
- Продължава намалението на средната изкупна цена в ЕС за м.януари – 3,5%, за м.февруари – 2,8% до 0,55 евро за кг. Цената остава все още 25% над цената от м.февруари 2022 г.
- Продължава спада на изкупната Спот цена за краве мляко на борсата Люди до 0,46 евро за кг., което е с 22% под цената от 0,56 евро за кг. по дългосрочен договор в Италия и е сигнал за отслабващо търсене от преработвателите.
- Цените на млечните продукти на борсите в Съюза през м.март поддържат посоката надолу – сухо обезмаслено мляко (-3%), пълномаслено сухо мляко (-2%), масло (-1%), сирене Чедър (-3%). Причината за това са, че търсенето не се повишава, а има известно свиване, при износа няма промяна, която да компенсира увеличаването на разликата между търсене и предлагане.

Актуална информация

- ДФ „Земеделие“ утвърди държавна помощ в подкрепа ликвидността на земеделски стопани за преодоляване на негативното икономическо въздействие на руската агресия срещу Украйна. Максималният размер на помощта е до 250 000 евро на предприятие, чиято дейност е в сектора на първичното производство на селскостопански продукти. При определянето му ще се отчита и подпомагането, което кандидатът е получил по същата схема през 2022 г.

Цени на сурово мляко, лв/100 кг

	12.2022	01.2023	02.2023	03.2023*	04.2023*
България	101.70	99.75	95.84	93.00	90.00
ЕС (13)	106.78	107.22	99.65		

Източник:ЕК, Млечна обсерватория.. * Цените са прогнозни (САРА)

Цена на сухо мляко (обезмаслено), лв/100 кг

	01.2023	02.2023	03.2023	Δ%м-1	Δ%у-1
България					
ЕС (28)	498.7	510.5	492.9	-3.4	-37.0

Източник:ЕК (цените са към последна седмица на месеца)

Цена на масло, лв/100 кг

	01.2023	02.2023	03.2023	Δ%м-1	Δ%у-1
България	2344.0	2072.0	2072.0	0.0	+11.2
ЕС (28)	942.7	940.8	929.0	-1,3	-35.8

Източник:ЕК (цените са към последна седмица на месеца). За България, цените са от ДКСБТ и отразяват цените на складове на едро, на готови за крайния потребител продукти, с включен ДДС.

Цена на кашкавал Витоша/сирене Чедър, лв/100 кг

	01.2023	02.2023	03.2023	Δ%м-1	Δ%у-1
България	1819.0	1796.0	1782.0	-0,8	+25.6
ЕС (28)	895.8	866.4	843.0	-2.7	+17.1

Δ%м-1 - изменение на цената в сравнение с предходния месец

Δ%у-1 - изменение на цената в сравнение с предходната година

Насоки на политиката и тенденции в търговията

- Анализ на холандската Robobank на развитието на пазарите на млечни продукти през 2023 г. отчита, че всички в млечната верига - производители, преработватели и потребители са „изцедени“. Спадът на изкупните цени притисна фермите, предвид високите цени на входящите ресурси, водейки до намаление на кравите; преработвателите бяха принудени да направят намаления на скъпата продукция, а потребителите притиснати от инфлацията да търсят стойност.
- Очакванията за първото тримесечие са Китай да е внесъл по-малко млечни продукти сравнено с 2022 г, но през второто тримесечие тенденцията вероятно ще се обърне. Глобалното търсене на млечни продукти остава силно.
- Според проучване на британската организация AHDB потребителите избират по-евтини търговски марки прясно мляко, за да се справят с инфлационния натиск. Само 27% от потребителите са решили да ограничат консумацията на млечни продукти поради по-високите цени. Собствените марки млечни продукти на супермаркетите отбелязват ръст от 25% за 2022 г, докато тези на преработвателите намаляват с 15%.

Месо

Производство и търговия на месо в България

- През първите два месеца на настоящата година цените на тон кланично тегло на говеждото и телешкото месо се задържаха на равнища около 6,50 лв./кг, превишаващи с 22% нивата от същия период на предходната година. Предвид пазарната ситуация, както у нас, така и в ЕС, цените на говеждото месо не се очаква да паднат под нива от 5 лв/кг, каквито цени имаше до преди 1 година.
- По предварителни данни на МЗм произведеното количество говеждо и телешко месо в кланиците през 2022 г. е 7,02 хил. тона спрямо 7,13 хил. тона през 2021 г. (-1%). Очакванията са за още по-силно понижение през настоящата година, като през м. януари производството в промишлени условия е в размер на 630 тона, което е с 11% под нивото от същия месец на изминалата година. Нова вълна на изколоване на животни може да има след лятото, ако изкупните цени на млякото отидат на равнища под 0,80 лв/кг.
- Цените на тон кланично тегло на свинското месо достигнаха рекордно високи равнища в началото на годината, като превишението спрямо същия период на 2022 г. е с 47%. В момента местните цени са най-високи в целия Европейски Съюз, което показва, че пазарната ситуацията не е устойчива. Предвижда се, че цените ще се приближат към средноевропейските, за да се защити конкурентоспособността на местното производство, като ценовите нива ще останат над миналогодишните.
- Произведеното месо от бройлери в кланиците през 2022 г. е 91 хил. тона, което е незначително под равнището от предходната година. Прогнозите са за по-силно производството през настоящата година, като през м.януари добитото количество в промишлени условия е 7,2 хил. тона спрямо 7,1 хил. тона през същия месец на миналата година. Избухналите отново огнища на птичи грип в Европа могат да ограничат предлагането и по този начин да повишат цените, което може да бъде използвано от местните производители, като цените още през м.март и април могат да се повишат до 4,25 лв./кг кланично тегло.

Важни събития през м.март, 2023 г.

- В отговор на препоръките, посочени във финалния доклад на Европейската група за отразяване на свинското месо, комисарят по земеделие в ЕК отбеляза, че преминаването към по-устойчиви и щадящи околната среда и животните системи в свиневдството трябва да се превърне в приоритет за сектора. Комисията насърчава държавите-членки да следват посочените в документа препоръки относно стратегиите и инструментите за управление на риска в селското стопанство, както и междусекторното сътрудничество и участието на производителите в рамките на Системата за знания и иновации (AKIS). Освен възможностите за финансиране по програмата Хоризонт Европа, допълнително са заделени средства и за разработването на пилотни ваксини срещу АЧС.

Цени, лв./тон кланично тегло

	12.2022	01.2023	02.2023	03.2023*	04.2023*
Говеждо и телешко месо	5887	6474	6493	6200	6250
Свинско месо	4958	5007	5066	4500	4500
Пилешко месо	4185	4088	4068	4150	4250
Агнешко месо	14180	14630	17094	-	-

*Прогнозни цени

- Липсва информация

Източник: ЕК

Пазарна информация. Световно производство и търговия

- През м.февруари индексът на световните цени на месото, отчитан от ФАО леко се понижава с 1,7% спрямо отчетеното през същия период на 2022 г.
- Предварителните данни на Евростат показват намаление на поголовието на отглежданите животни в ЕС през 2022 г., което е най-силно изразено при свинете (-5% с 2021 г.), следвано от овцете (-2%) и говедата (-1%).
- След отчетеният спад с 5,6% на годишна база при производството на свинско месо в ЕС през изминалата година, краткосрочната прогноза на ЕК очертава намаление с още 5% през 2023 г. Ограниченото предлагане ще поддържа високи ценовите равнища, като в тези условия се очаква и понижение на консумацията до 30 кг на глава от населението.
- Според официалните данни, производството на говеждо и телешко месо в ЕС през 2022 г. се е свило с 2,6% спрямо предходната година, като резултат от намаленото поголовие в стадата. Прогнозира се спадът да продължи и през настоящата година, но с по-слаб темп – с около 1,6%, поради очакванията за по-силно клане на млечни крави, предизвикано от ниските изкупни цени на млякото.

Количеството протеин в една хапка месо и морска храна

Източник: <https://www.ditchthecarbs.com/meat-protein/>